

INGER
BRATTSTRÖM

Jungfrurna

INGER
BRATTSTRÖM

Jungfrurna

Inger Brattström

Jungfrurna

SAGA Egmont

Jungfrurna

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1978, 2020 Inger Brattström och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726427769

1. E-boksutgåva, 2020

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Inger Brattström

Få svenska författarskap kan i omfattning mäta sig med Inger Brattströms. Detta gäller såväl antalet titlar, tidrymd som geografisk utbredning. Under snart femtio år som författare har hon publicerat mer än 60 titlar och miljöerna skiftar mellan svenska medelklassamhällen och indiska byar, med en och annan utflykt till den stockholmska skärgården. Huvudsakligen skriver hon för tonåringar, men böcker för yngre barn förekommer också.

Inger Brattström (f. 1920) kommer från en skrivande familj. Både hennes mor Lisa och hennes far Gösta var flitiga producenter av flick - respektive pojkböcker, och Inger — som då liksom sina föräldrar hette Högelin — debuterade redan som tonåring med flickboken *Elsies svåra år* (1939). Under de följande 15 åren skrev hon mest traditionella flickböcker, gärna om stora, bullriga familjer i villa, en miljö hon känner väl inifrån.

Flicka med drömmar (1956) är en bok hon själv pekat ut som inledningen till en ny fas i författarskapet. Skildringen av Beatrice, 14-åringen med balettdrömmar, är det första i en rad varsamma och känsliga pubertetsporträtt under 60- och 70-talen. Inger Brattström har aldrig glömt hur det känns att vara ung och osäker och vilja så väl fast det blir så fel. Och hur det känns att upptäcka att alla drömmar och förväntningar stämmer illa med verkligheten. *Asneprinsen* (1964) och *Före mörkläggningen* (1966), för att bara nämna några titlar, bidrog väsentligt till den moderna svenska ungdomsromanens framväxt och blomstring och Inger Brattström belönades 1967 med Nils Holgersson-plaketten

för sina insatser för tonårsboken, som termen då fortfarande löd.

1970 besökte Inger Brattström för första gången Indien. Mötet med levnadsvillkoren i detta land, så långt från den välmående villastaden som tänkas kan, resulterade i flera böcker. *Ravindras väg från byn* (1972) och *Susila Sanna tur och retur* (1983) behandlar indiska adoptivbarns liv i Sverige och kluvenheten mellan de två kulturerna. *Slöjan* (1979) om 14-åriga Shefika från Kashmir som skall giftas bort, är en tonårsskildring ljusår från den svenska verkligheten. Även i de böcker som utspelar sig i Sverige skedde en förskjutning i Inger Brattströms 70-talsproduktion. Det sociala engagemanget blir allt påtagligare och kritiken mot medelklasssamhällets självgodhet allt mer uttalad, vare sig böckerna utspelar sig i samtiden som *Utflykt till verkligheten* (1974) eller är tillbakablickande som *Jungfrurna* (1978).

Huvudpersonen Åsa i *Jungfrurna* tycker att hon ständigt går balansgång. Familjen har drabbats av 30-talets depression, men särskilt modern vägrar att inse att både de ekonomiska och sociala förhållandena förändras, och hon kämpar vanmäktigt för att hålla fasaden utåt och ge sken av ett välstånd, som det inte finns någon täckning för. Därför skickas Åsa till privatskola även om man inte har råd med terminsavgiften och hon uppmanas ständigt att söka sitt umgänge bland barn i "fina" familjer. För Åsa blir klyftan mellan moderns sociala ambitioner och verkligheten en börda, och tillvaron ter sig ofta mycket förvirrad. I denna situation blir det jungfrurna, som anställs för att sköta hushållet, som kan bringa klarhet i förvirringen och de blir också känslomässigt ställföreträdande mödrar. Det är i jungfrukammaren Åsa finner värme och tröst. Det är också här hennes medvetenhet om ekonomiska, sociala och politiska orättvisor gradvis växer fram genom vänskapen

med raden av unga flickor, som tvingas arbeta för sitt uppehälle.

Lena Törnqvist

Ett urval andra barn- och ungdomsböcker av Inger Brattström -fråga efter dem i bokhandeln och på biblioteket

Vi har en boxer, 1968 □ Avhoppar vägen, 1971 □ Soltorkat, 1975 □ Unn och grottorna, 1975 □ Värdet, 1976 □ Låsningen, 1977 □ Kaptenens dotter, 1980 □ Sista dagen på sommarlovet, 1981 □ Tre gånger Lobsang. Berättelse från Tibet, 1981 □ Fredagskväll i november, 1982

1

”Det är förstås för att dom inte har betalt hyran, det har inte funnits några pengar i huset på flera veckor... Jag har inte fått min lön sen i mars. Ja, jag tänker sluta, men först vill jag ha mina pengar... Hur ska jag annars få dom, om jag bara ger mej av..

Åsa hörde tydligt vad Anna sa, hon blev alldeles röd i ansiktet, det var en rodnad som var som ett dån och dränkte alla andra ljud, hon hörde inte vad tant Pettersson svarade.

Kanske var det därför, kanske var det för att de inte hade några pengar och inte betalat hyran som de måste flytta?

De var hos tant Pettersson nu, de skulle vänta här tills modern eller fadern kom och hämtade dem. De hade väntat i flera timmar redan, de visste inte hur lång tid de hade kvar. Det var Åsa och Johan och Brita. Brita satt i Annas knä vid bordet med tant Pettersson. Åsa och Johan stod vid fönstret, de hade utsikt över det lilla vita huset där de bott hela vintern och ända tills nu, i dag på morgonen.

Det hade gått så fort. I söndags hade de varit på Stockholmsutställningen, då visste de ingenting. De hade gått runt bland de vita byggnaderna, de hade varit på planetariet och sett hela himlavalvet välva sig över dem, alla tusen och tusen stjärnor... De hade fotograferat sig hos en snabbfotograf, som hade bilderna klara i samma minut: Åsa med sitt raka ljusa hår, Johan i sjömanskrage och Brita med stor rosett i håret, det var fina bilder. Då visste de ingenting... Inte föräldrarna heller?

Och nu gick två karlar ut och in i deras hus, de bar ut saker; sängar, stolar, böcker, tavlor, den stora golvklockan och pianot, gunghästen och dockskåpet — alltsammans ställdes och travades och las i en hög nere vid grinden.

Skulle de flytta igen?

Åsa mindes förra gången, det var inte så länge sen, då flyttade de från den vintriga norrlandsstaden till det här huset vid järnvägen och helt nära Stockholm. Hon hade varit sju år då och det hade varit en riktig flyttning med lårar och kartonger som packades med porslin och kläder, wellpapp och träull överallt och en stor eld ute på gården där trasiga leksaker och gamla tidningar och lumpiga kläder försvann. De hade grälat om den gamla lådbilen och faderns metspön och moderns hattar, till sist blev det' alltid som modern bestämde.

De hade pratat om flyttningen långt i förväg, de hade planerat och bestämt, alltsammans berodde på de dåliga tiderna och depressionen och på att fadern inte längre hade kvar sin firma. Han hade gjort konkurs för att han inte haft pengar att betala alla räkningar med och den här gången kunde morfadern inte hjälpa dem. Det var därför de måste flytta till Stockholm, kanske fanns det ett arbete där för fadern. Det hade varit spännande, men mest otäckt ändå, när föräldrarna var så ledsna och oroliga och bara grälade kunde ingenting vara riktigt roligt.

Och sen när de äntligen kom till det här vita huset — då hade de åkt tåg hela natten — hade allting stått på sina platser, sängarna och mattorna och tallrikarna och gunghästen, allting var färdigt.

Och Anna var med, hon hade följt med hela vägen. Nu fick hon ligga i köket, här fanns ingen jungfrukammare. Hennes säng var som ett dragspel, hon sköt in den under bordet på dagen. Hon hade en kommod också, man füllde upp ett lock och under det var en låda av zinkplåt där det

stod ett handfat och en tvåkopp. Det var meningen att det skulle stå en potta i skåpet under, det behövdes inte för här fanns det wc, ett särskilt i källaren för jungfrun. Kläderna hade hon bakom ett skynke i ett hörn i köket, fadern behövde aldrig se det, han gick aldrig ut i köket. Åsa trodde inte att han visste var köket låg.

Och nu skulle de tydligen flytta igen! Det var besynnerligt, ingen hade sagt ett ord om det i förväg. Deras saker bars ut utan att packas in först.

I dag på morgonen hade modern sagt att de skulle få gå till tant Pettersson, hon bodde i det stora grannhuset, där fanns det många människor i små våningar.

Tant Pettersson var snäll, Åsa brukade ofta springa in till henne. Hon hade kycklingar i ett stort värmeskåp, de hade just kläckts och de var många fler än vad hönorna i deras hönsgård på landet på förra stället någonsin fått på en gång. Åsa var fruktansvärt avundsjuk, hon ville också kläcka ägg och få kycklingar, det tänkte hon ofta på. Särskilt när hon var sjuk och hade feber, då ville hon ligga på ägg, och sen plötsligt skulle det bli alldeles färdiga mjuka kycklingar som var bara hennes...

Tant Pettersson låg inte på sina ägg, hon hade ett värmeskåp. Kycklingarna pep och pep, det kom ljus och värme från skåpet som var öppet nu när de var kläckta. Och fast kycklingarna pep hörde Åsa vad Anna just sagt.

Var det sant? Var det därför fadern och modern föst undan barnen från sängkammaren och pratat och pratat bakom stängda dörrar? Var det därför de farit till stan nästan varje dag den här sista tiden och haft långa dyra telefonsamtal med morfadern där uppe i norrlandsstaden? Var det för att de inte hade några pengar längre, inte betalat hyran eller Annas lön? Varför hade de inte sagt något till Åsa? Åsa var snart nio år, hon borde få veta vad

som höll på att hända omkring henne, med henne. När hon var inblandad borde hon också få veta...

Och hon blev rädd, det hade hon inte varit förut, inte på det här sättet. Nu tyckte hon att hon tappade taget, inte hade fast mark under fötterna längre.

"Om dom inte kommer tillbaka?"

Johan, som var ett år yngre kändes ibland för Åsa som väldigt mycket äldre, nu tittade han på henne med ögonen fulla av överlägset förakt.

"Klart dom kommer tillbaka..."

"Om dom har rymt?"

"Rymt? Har du nånsin hört talas om föräldrar som rymmer?"

"Ja", viskade Åsa, men mera till sig själv, hon mindes vad Anna berättat.

Anna hade inga föräldrar. Hon hade aldrig haft någon pappa, från början fanns ändå mamman, de bodde hos hennes morfar och mormor i en liten stuga bredvid deras förra hus på landet. En dag rymde mamman med ett tivoli. Det var alldeles sant, Anna hade berättat det flera gånger. Hon hade aldrig sett sin mamma mer, inte hört ett ord från henne — det var flera år sen nu.

Så mammor kunde rymma! Åsa hade aldrig tänkt på det förut, men nu blev hon rädd. Med huset tomt och alla saker på gatan kunde vad som helst hända. Johan tröstade:

"Dom skulle aldrig lämna Ruster och KameliaKatten!"
Nej, det var sant, både fadern och modern var noga med djuren. Fadern, som varit militär och kavallerist, sa alltid att man först och främst måste ställa med hästarna när man gick i bivack. Det var likadant med hundar, det kändes tryggt.

Nu stod Ruster bunden vid sin hundkoja, han skällde och slet i kopplet, han gillade inte att främmande karlar gick ut och in i huset med deras saker. Och Kamelia-katten smög

runt bland allting med svansen som ett S i luften, till sist la hon sig på ett sängklädsbylte uppe på ett skåp, det såg underligt ut. Och nedanför skåpet stod Åsas svarta finskor i gruset, det såg också underligt ut.”Men kanske får vi vara här lika länge som vi var hos morfar och mormor förra gången”, viskade Johan och sneglade skyggt bort mot tant Pettersson.

Förra gången hade allting varit annorlunda. När allt var nerpackat och bortforslat hade de tillsammans med Anna fått fara hem till morföräldrarna i stan, fadern och modern var inte med.

De hade varit där flera gånger, på söndagsmiddagar och julbudningar. Det kändes högtidligt i den stora tysta våningen med tjocka draperier, mjuka mattor, vapen och mörka tavlor i breda guldramar på väggarna och ett särskilt ställ för morfaderns käppar och ridspön i tamburen. Och så jungfrurna, det var två stycken, en kokerska och en husa. De grälade alltid när de var ensamma i köket, så fort de kom in i våningen genom serveringsrummets smala tunnel blev de tysta och dämpade, all mjukhet sög till sig alla ljud av steg och röster, det blev så tyst. Husan var vacker, när hon serverade hade hon en svart klänning och ett litet vitt förkläde och ett vitt krås på huvudet, det var som i en saga.

Morföräldrarna var förfärligt gamla, säkert över sextio. Mormoderns hår var nästan vitt, ibland lyste det som en gloria kring hennes huvud. Hon hade gammalmodiga kläder med vitt rysch i halsen, det kallades fischy. Ofta hade hon en stor brosch av tunt guld med en gredelin sten i mitten, den hette ametist och Åsa älskade den. Morfadern var också vithårig, han var mycket rak i ryggen och gick fram och tillbaka i rummen med stora taktfasta steg. Fast benen var krumma, det var för att han var van att ha en